6. 1. 2009

ID: 55447

Neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na úrazové pojištění, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti

Pokud podnikatel zjistí, že není schopen hradit náklady provozu podniku, mzdy svých zaměstnanců a odvody povinných plateb sražených z jejich mezd, musí přizpůsobit hospodaření podniku tak, aby mohl dostát též své povinnosti odvádět za zaměstnance daně a pojistné, případně takové podnikání ukončit, a nemůže obstát jeho tvrzení, že „naběhlé platby“ na konci měsíce musel použít k úhradě nejpodstatnějších nákladů potřebných k zachování provozu. Obecně totiž nelze dovozovat zájem státu na zachování chodu takových společností, u nichž delší dobu přichází v úvahu jejich zánik.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 8 Tdo 687/2008, ze dne 25.6.2008)

Nejvyšší soud České republiky projednal v neveřejném zasedání dovolání obviněného D. L., proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 22. 1. 2008, sp. zn. 6 To 3/2008, jako odvolacího soudu v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 1 pod sp. zn. 9 T 74/2007, a rozhodl tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. se usnesení Městského soudu v Praze ze dne 22. 1. 2008, sp. zn. 6 To 3/2008, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 28. 11. 2007, sp. zn. 9 T 74/2007, zrušují. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. se zrušují současně také další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. se Obvodnímu soudu pro Prahu 1 přikazuje, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění :

Obviněný D. L. byl rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 28. 11. 2007, sp. zn. 9 T 74/2007, uznán vinným trestným činem neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti podle § 147 odst. 1 tr. zák. a odsouzen podle § 147 odst. 1 tr. zák. k trestu odnětí svobody na osm měsíců, jehož výkon byl podle § 58 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu stanovenou podle § 59 odst. 1 tr. zák. na osmnáct měsíců.

Podle skutkových zjištění soudu prvního stupně se obviněný trestného činu dopustil tím, že jako jednatel společnosti W., s. r. o., se sídlem P., P., a plátce daně za zdaňovací období od 1. 4. 2005 do 30. 9. 2006 neuhradil za své zaměstnance daň z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků ve výši 491.370,- Kč, a to ke škodě státu zastoupeném F. ú. pro P., Š., P., dále pojistné na zdravotní pojištění zaměstnanců ve výši 156.295,- Kč ke škodě V. z. p. České republiky, k. p. P., N. P., P. a pojistné na sociální pojištění zaměstnanců ve výši 356.487,- Kč Č. s. s. z., P. s. s. z. se sídlem T., P.

Rozsudek soudu prvního stupně napadl obviněný odvoláním, které zaměřil proti výroku o vině. Usnesením Městského soudu v Praze ze dne 22. 1. 2008, sp. zn. 6 To 3/2008, bylo odvolání

obviněného podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítnuto.

Proti usnesení odvolacího soudu podal obviněný prostřednictvím obhájce v zákonné lhůtě dovolání v rozsahu odpovídajícím výroku o vině i trestu. Odkázal v něm na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. a namítl, že napadené rozhodnutí jakož i jemu předcházející rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 spočívají na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Dovolatel znovu rekapituloval důvody, které podle něj zapříčinily finanční problémy obchodní společnosti a posléze vyústily v jeho trestní stíhání. K věci samotné poukázal na vypracovaný znalecký posudek z oboru ekonomiky, který potvrdil, že byl veden snahou rozvíjet restaurační služby a zachovat pracovní místa, problémy ve finanční oblasti nastaly nenaplněním plánované kapacity kancelářských prostor administrativního komplexu a nemožnosti uplatnit v praxi zpracovaný podnikatelský záměr. Proto se také obchodní společnost dostala do úpadku a i podle znaleckého posudku by průběžné hrazení povinných odvodů při nedostatku prostředků na všechny platby znamenalo navýšení zůstatku neuhrazených závazků z obchodních vztahů.

S poukazem na závěry znaleckého posudku a rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 6 Tdo 795/2003 dovozoval, že v jeho činu nebylo možné spatřovat trestný čin podle § 147 tr. zák., ale mohlo se případně jednat o trestný čin zvýhodňování věřitele podle § 256a tr. zák., poněvadž obchodní společnost neměla dostatek finančních prostředků a upřednostnila hrazení závazků (souvisejících se zachováním provozu) na úkor povinných odvodů. Škodou by pak nemohla být celá nominální výše pohledávek, ale pouze ta částka, která by na jejich úhradu připadla při poměrném a rovnoměrném uspokojení všech. Navíc by bylo nutno přihlédnout k rozhodovací praxi soudů, podle níž by nebylo možno dovodit úmysl pachatel za situace, kdy dlužník plně hradí typicky provozní náklady s předpokladem vytvoření podmínek pro stabilizaci ekonomické situace a následné uspokojení pohledávek i dalších věřitelů.

S právní kvalifikací skutku jako trestného činu podle § 147 tr. zák. nesouhlasil také proto, že předpokladem pro toto právní posouzení je, že tzv. povinné odvody byly z hrubých mezd zaměstnanců skutečně sraženy, tedy že jimi zaměstnavatel disponoval a použil je jinak, k čemuž ale v daném případě nedošlo. Tvrdil, že údaje o sražených částkách na výplatnicích byly vygenerovány účetním programem pro zadání údaje o čisté mzdě, reálně sraženy nebyly a čisté mzdy byly pro nedostatek prostředků hrazeny cestou vkladů, resp. půjček od společníků. Nic na tom nemohly změnit ani znalcem vyčíslené zůstatky v pokladně a na účtech na konci měsíce, neboť výplatní dny a dny rozhodné pro povinné odvody se neshodovaly s koncem měsíce a zůstatky na koncích měsíců představovaly posléze naběhlé platby od odběratelů, z kterých byly obratem hrazeny nejpodstatnější náklady, vyžadované k zachování provozu.

Navrhl, aby Nejvyšší soud napadené usnesení Městského soudu v Praze i jemu předcházející rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 zrušil a aby soudu prvního stupně přikázal věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství ve vyjádření k dovolání poznamenal, že ta část dovolání, ve kterých dovolatel ze svého hlediska popisuje příčiny neúspěchu svého podnikatelského záměru, je z hlediska existence zákonných znaků trestného činu podle § 147 tr. zák. a tedy i z hlediska dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. irelevantní. Další námitky však podle něj deklarovanému dovolacímu důvodu odpovídají a je nutno je považovat za částečně důvodné. Připomněl, že trestnost jednání spočívajícího v neodvedení plateb uvedených v ustanovení § 147 tr. zák. je v zásadě podmíněna tím, že zaměstnavatel měl k dispozici potřebné finanční prostředky, tj. že příslušné částky svým zaměstnancům z jejich hrubých mezd skutečně srazil, a v rozporu se zákonem je neodvedl oprávněným příjemcům, ale použil je k jiným účelům. V tzv. skutkové větě je pouze konstatováno, že obviněný předmětné částky oprávněným subjektům za svoje zaměstnance

neuhradil, okolnost, že by tyto částky zaměstnancům z hrubých mezd skutečně strhl, však není v tzv. skutkové větě zmíněna ani náznakem. Již z tohoto důvodu nepovažoval výrok o vině obviněného za správný, přičemž upozornil, že příslušná skutková zjištění nevyplývají jednoznačně ani z odůvodnění soudních rozhodnutí.

Závěry vyjádřené v odůvodnění rozhodnutí soudů obou stupňů o ekonomické situaci společnosti lze podle jeho názoru interpretovat tak, že obviněný, resp. společnost W., s. r. o., byla insolventní, tj. nebyla schopna platit své splatné závazky. Připomněl, že ve smyslu rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci sp. zn. 4 Tz 63/2000 pokud by byl zaměstnavatel insolventní a zvýhodnil by jiného věřitele zaplacením jeho pohledávky v úmyslu zmařit tím uspokojení pohledávek spočívajících v povinnosti odvádět za zaměstnance zálohy na daň z příjmů, pojistné na zdravotní pojištění a pojistné na sociální zabezpečení včetně příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, pak by se mohlo jeho jednání posoudit jako trestný čin zvýhodňování věřitele podle § 256a tr. zák., a nikoli jako trestný čin podle § 147 tr. zák. Obdobné závěry vyplývají též z dovolatelem citovaného rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci sp. zn. 6 Tdo 795/2003. Kvalifikaci podle § 256a tr. zák. fakticky nasvědčuje i argumentace odvolacího soudu na str. 4 rozhodnutí, kde dovolateli vytýká, že bez ohledu na ekonomické výsledky provozovaného restauračního zařízení vyplácel zaměstnancům čisté mzdy v plné výši a neoprávněně tak upřednostňoval odměňování svých zaměstnanců na úkor jiných závazků. Dodal, že podle současné judikatury lze dovodit trestní odpovědnost pachatele - podnikatele podle § 147 tr. zák. i v případě, že neukončí dlouhodobě neúspěšné podnikání, které neumožňuje vyprodukovat dostatečné množství finančních prostředků na platby chráněné zmiňovaným ustanovením. Z takovéto právní konstrukce však soudy v předmětné trestní věci zřejmě nevycházely a příslušná skutková zjištění nejsou v tzv. skutkové větě ani v odůvodnění soudních rozhodnutí obsažena.

Za nedůvodnou označil námitku dovolatele, podle které výplatní termíny a dny rozhodné pro povinné platby se neshodovaly s koncem měsíce, ke kterému znalec vyčíslil zůstatky v pokladně a na účtech. Odvedení plateb uvedených v ustanovení § 147 tr. zák. s určitým zpožděním, např. ke konci měsíce na místo stanoveného termínu, by samo o sobě skutkovou podstatu trestného činu podle § 147 tr. zák. nenaplňovalo.

Protože skutková zjištění v podobě vymezené v soudních rozhodnutích neumožňují učinit spolehlivý závěr, zda se obviněný dopustil trestného činu podle § 147 tr. zák. a v jakém rozsahu, a zda jeho jednání popř. nemělo být kvalifikováno jako trestný čin zvýhodňování věřitele podle § 256a tr. zák., navrhl, aby dovolací soud napadené usnesení Městského soudu v Praze jakož i jemu předcházející rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 zrušil a aby Obvodnímu soudu pro Prahu 1 přikázal věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

Nejvyšší soud jako soud dovolací zjistil, že dovolání je podle § 265a tr. ř. přípustné, že je podala včas oprávněná osoba a že splňuje náležitosti obsahu dovolání ve smyslu § 265f odst. 1 tr. ř. Protože nebylo možné dovolání obviněného odmítnout podle § 265i odst. 1 tr. ř., dovolací soud přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení, které napadenému rozhodnutí předcházelo, a shledal, že dovolání je důvodné.

Podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení.

Z hlediska napadeného rozhodnutí a obsahu dovolání je významná otázka, zda skutkem, jak byl zjištěn soudy, byly naplněny zákonné znaky trestného činu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti podle § 147 odst. 1 tr. zák.

Podle § 147 odst. 1 tr. zák. se trestného činu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti dopustí, kdo jako plátce ve větším rozsahu nesplní svoji zákonnou povinnost za poplatníka odvést daň, pojistné na sociální zabezpečení nebo zdravotní pojištění, nebo příspěvek na státní politiku zaměstnanosti.

Z tzv. právní věty výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně se podává, že soud považoval za naplněné všechny zákonné znaky tohoto trestného činu (nepřesně toliko uvedl „ve vyšším rozsahu“, ač správně má být uvedeno „ve větším rozsahu). Skutková část výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně ve spojení s odpovídající částí odůvodnění rozhodnutí soudů obou stupňů však konkrétní skutková zjištění, která by bez důvodných pochybností naplnila zákonné znaky trestného činu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti podle § 147 odst. 1 tr. zák., neobsahuje.

Podstata jednání obviněného podle skutkových zjištění soudů obou stupňů spočívala v tom, že obviněný jako jednatel obchodní společnosti W., s. r. o., a plátce daně za zdaňovací období od 1. 4. 2005 do 30. 9. 2006 neuhradil za své zaměstnance daň z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků ve výši 491.370,- Kč, pojistné na zdravotní pojištění zaměstnanců ve výši 156.295,- Kč a pojistné na sociální pojištění zaměstnanců ve výši 356.487,- Kč.

Soud prvního stupně v odůvodnění rozsudku (strany 4, 5) reagoval na obhajobu obviněného, který obdobně jako v dovolání tvrdil, že platby povinných odvodů nebyly prováděny proto, že společnost neměla dostatek finančních prostředků, dlužila svým obchodním partnerům a také pronajímateli za nájemné, mzdy zaměstnanců byly vypláceny z finančních prostředků společníků, kteří podnikatelskou činnost dotovali. Poukazoval také na to, že jeho jednání nevykazuje znaky trestného činu podle § 147 tr. zák., ale mohlo by se spíše jednat o trestný čin podle § 256 (obviněný ale odkazoval na ustanovení § 256a tr. zák.). Námitky obviněného odmítl s tím, že není rozhodné, jakým způsobem byla podnikatelská činnost a provoz obchodní společnosti financovány, zda se tak stalo z výsledků její podnikatelské činnosti či z vkladů společníků. Poukaz na nenaplněný podnikatelský záměr a z toho vyplývající ekonomické potíže a skutečnost, že zaměstnancům byly placeny čisté mzdy z osobních vkladů společníků, nemůže podle názoru soudu obviněného zbavit trestní odpovědnosti za jeho jednání. Za podstatné považoval skutečnost, že obviněný nezajistil ani jednu platbu povinných odvodů od dubna 2005 do září 2006 a nezajistil ani částečné odvody těchto plateb, ačkoliv bylo znalcem zjištěno, že finanční prostředky na úhrady, byť v omezeném rozsahu, ve společnosti k dispozici byly. V kontextu znění § 147 tr. zák. nemůže podle soudu prvního stupně obstát ani odkaz na rovnost věřitelů, poněvadž jde o speciální skutkovou podstatu, jejímž účelem je chránit zájem státu na řádném provádění povinných plateb.

Odvolací soud se s právními závěry soudu prvního stupně ztotožnil a odkázal na ně. I on odmítl obhajobu obviněného, že částky na daň a pojištění nebyly fyzicky sráženy, ale vyplývaly z počítačového programu, s tím, že do počítačového programu musel někdo zadat vstupní data. Připomněl závěry znaleckého posudku, podle něhož souhrn všech zůstatků na pokladně a na účtu v rozhodné období více než trojnásobně převyšuje celkový souhrn neodvedené daně a pojistného, a též konečné vyjádření znalce, že obviněný mohl platit tyto pohledávky v plné výši. Ani on nepřisvědčil obhajobě obviněného, že měla být vyčíslena poměrná část, nikoliv plná výše závazku; taková obhajoba by podle něj byla na místě pouze v případě, kdyby se obviněný snažil svoji odvodní povinnost plnit alespoň v omezené míře, což ale neudělal. Obviněný se podle něj nesnažil proporcionálně uhradit všechny závazky, sám rozhodoval, které z nich uhradí v plné výši (čisté mzdy zaměstnanců), které částečně a které závazky nebude hradit vůbec. Odvolací soud dodal, že se obviněný do situace, kdy společnost neměla dostatek prostředků na úhradu povinných odvodů, nedostal nezaviněně, neboť po celé období vyplácel všem zaměstnancům mzdy v plné výši, přestože restaurační zařízení navštěvovalo mnohem méně hostů, než bylo plánováno, bylo v něm podstatně méně práce; obviněný počet zaměstnanců neredukoval, nevyplácel jim nižší mzdy, a neoprávněně tak

upřednostňoval odměňování svých zaměstnanců na úkor jiných závazků (strany 3, 4 napadeného usnesení).

Závěry soudů obou stupňů nelze beze zbytku akceptovat, poněvadž nereagují na všechny okolnosti relevantní pro rozhodnutí o vině obviněného.

Pro naplnění znaků trestného činu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti postačí, že pachatel úmyslně a ve větším rozsahu nesplní povinnost odvést zákonné povinné platby uvedené v § 147 odst. 1 tr. zák. Trestnost jednání spočívajícího v neodvedení daně, pojistného na zdravotní pojištění a pojistného na sociální zabezpečení včetně příspěvku na státní politiku zaměstnanosti je podmíněna zjištěním, že zaměstnavatel měl k dispozici potřebné finanční prostředky, tj. že příslušné částky ze mzdy svým zaměstnancům z jejich hrubých mezd skutečně srazil a v rozporu se zákonem je neodvedl oprávněným příjemcům, ale použil je k jiným účelům nebo je ponechal na účtu u banky či v hotovosti v pokladně. Tuto skutečnost je třeba v trestním řízení prokázat (k tomu též rozhodnutí č. 30/2001 Sb. rozh. tr.). Pokud by tomu tak nebylo a zaměstnavatel (resp. osoba za něj jednající, např. fyzická osoba, která je statutárním orgánem společnosti) by měl k dispozici jen peníze postačující na vyplacení čistých mezd zaměstnancům, takže po jejich vyplacení by mu již nezbylo na odvedení odpovídajících částek daně z příjmů, pojistného na zdravotní pojištění a pojistného na sociální zabezpečení včetně příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, trestného činu podle § 147 tr. zák. by se dopustit nemohl.

Pokud by byl zaměstnavatel insolventní a zvýhodnil by jiného věřitele zaplacením jeho pohledávky v úmyslu zmařit tím uspokojení pohledávek spočívajících v povinnosti odvádět za zaměstnance zálohy na daň z příjmů, pojistné na zdravotní pojištění a pojistné na sociální zabezpečení včetně příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, pak by se mohlo jeho jednání posoudit jako trestný čin zvýhodňování věřitele podle § 256a tr. zák., a nikoli jako trestný čin neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti podle § 147 tr. zák. (k tomu rozhodnutí č. 30/2001 Sb. rozh. tr., usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 6 Tdo 795/2003).

Praxe soudů zastává ovšem také názor, že pokud pachatel (podnikatel, statutární orgán společnosti) není schopen přizpůsobit hospodaření společnosti (podniku) tomu, aby plnil svou zákonnou povinnost odvádět platby uvedené v § 147 odst. 1 tr. zák., musí podnikání ukončit (viz rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 7 Tz 228/2001, publikováno in Soubor trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, svazek 12/2002, T 297, usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 456/2002, publikováno in Soubor trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, svazek 19/2003, T 458).

Trestný čin neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti podle § 147 tr. zák. je trestným činem s omezeným okruhem pachatelů (§ 90 odst. 1 tr. zák.), poněvadž jeho pachatelem je plátce daně, uvedeného pojistného nebo uvedeného příspěvku, který nesplní svou zákonnou povinnost odvést tyto platby, resp. jejich části za jiného. Je jím výlučně zaměstnavatel jako plátce té části daně, pojistného nebo příspěvku, jejichž uhrazení zákon ukládá poplatníkovi – zaměstnanci. Je přitom lhostejno zda zaměstnavatel je osoba fyzická či právnická. V případě právnické osoby pak v souladu se zněním § 90 odst. 2 tr. zák. nese trestní odpovědnost fyzická osoba, která jedná jménem právnické osoby, zpravidla její statutární orgán.

S ohledem na výše zmíněná východiska nutno konstatovat, že skutková věta, jak je popsána ve výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně, nezahrnuje všechny okolnosti relevantní z hlediska použité právní kvalifikace.

Dovolací soud nemohl ignorovat, že popis skutku v tzv. skutkové větě výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně nevykazuje všechny výše zmíněné znaky trestného činu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti podle § 147 odst. 1 tr. zák. Neobsahuje totiž údaj o tom, zda obviněný jako plátce měl k dispozici finanční prostředky na odvod povinných plateb, zda byly tyto peněžní prostředky zaměstnancům z jejich hrubých mezd skutečně sraženy. Nebylo možno spokojit se pouze se zjištěním, že obviněný jako plátce daně v období od 1. 4. 2005 do 30. 9. 2006 neuhradil za své zaměstnance platby blíže konkretizované ve výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně.

Závěry soudů ohledně této rozhodné okolnosti se poněkud liší. Soud prvního stupně v odůvodnění rozsudku uvedl, že obviněný nesplnil svoji povinnost k provádění povinných odvodů, ačkoli mohla být tato povinnost „s přihlédnutím k ekonomickému stavu společnosti plněna alespoň částečně“ (strana 4). Odvolací soud toto zjištění fakticky poněkud modifikoval, pokud v rámci interpretace závěrů znaleckého posudku z oboru ekonomiky, odvětví účetní evidence dovodil, že obviněný mohl pohledávky oprávněných příjemců uspokojit v plné výši, současně ovšem citoval vyjádření znalce, podle kterého by „o shodnou částku došlo k navýšení zůstatku neuhrazených závazků z obchodních vztahů“ (strana 3 jeho usnesení).

Významným důkazem, který v předmětné věci soudy obou stupňů posuzovaly a na němž také založily své rozhodnutí o vině obviněného, byl znalecký posudek z oboru ekonomiky, odvětví účetní evidence znalce Ing. V. P. Z jeho obsahu se mimo jiné dává, že ke dni 31. 12. 2005 vykázala společnost W., s. r. o., zápornou hodnotu čistého obchodního majetku ve výši 2.647.000,- Kč, ke dni 31. 12. 2006 pak již zápornou hodnotu ve výši 9.762.000,- Kč. Z výpovědi znalce také vyplynulo, že souhrn všech zůstatků na pokladně a na účtu v rozhodné době převyšoval souhrn neodvedených povinných plateb, stav finančních prostředků byl takový, že umožňoval jejich úhradu (třebaže ne vždy ve stanovených termínech), přičemž se zřetelem na hospodářskou situaci společnosti to znamenalo, že pokud by se uskutečnily povinné odvody oprávněným subjektům, o stejnou částku by došlo k navýšení zůstatku neuhrazených závazků z obchodních vztahů. Významné také je, že znalec potvrdil závazky společnosti ke společníkům z titulu půjček, resp. příslušných úroků, a to ke dni 31. 12. 2005 ve výši 1.333.637,- Kč, přičemž ke dni 31. 12. 2006 tento závazek vzrostl na částku 1.526.790,- Kč (viz strana 5 znaleckého posudku).

Vklady společníků měly podle výpovědi obviněného potvrzené i výpovědí svědkyně H. S. sloužit k úhradě čistých mezd zaměstnanců. Z celkově vložené částky byla ovšem převážná část soustředně do roku 2005, v roce 2006 již představovala navýšení o částku necelých 200.000,- Kč, která by čisté mzdy zaměstnanců reprezentovat nemohla (viz strana 7 znaleckého posudku), navíc není ani najisto postaveno, do jaké míry toto navýšení představovalo zmiňované úroky. Na soudu prvního stupně proto bude, aby výslechem obviněného jakož i svědkyně H. S. objasnil, z jakých prostředků byly vypláceny mzdy zaměstnancům především v roce 2006, zda byly z jejich hrubé mzdy prováděny odpovídající srážky a jak s nimi bylo naloženo. V této souvislosti nelze nepoznamenat, že svědkyně H. S. (č. l. 131 až 133) se k otázce provádění srážek z hrubých mezd zaměstnanců v hlavním líčení jasně nevyjádřila. Její sdělení, že zaměstnancům byly vypláceny čisté mzdy a že odvody nebyly odváděny z důvodu nedostatku finančních prostředků, nevypovídá nic o tom, zda z hrubých mezd byly takové srážky realizovány. Jak důvodně podotýká státní zástupce, za irelevantní je v daných souvislostech nutno považovat konstatování odvolacího soudu, podle kterého obhajoba obviněného, že „částky na daň a pojištění nebyly sráženy, ale vyplývaly z počítačového programu, nemůže obstát, do počítačového programu musel někdo zadat vstupní data“, poněvadž ve skutečnosti neposkytuje žádnou informaci o tom, zda srážky z hrubých mezd byly reálně prováděny. Vhodným se také jeví, aby byla větší pozornost věnována objasnění účelu, k němuž byly peněžní zůstatky na účtu a pokladně společnosti ve skutečnosti použity. K této otázce bude třeba rovněž vyslechnout obviněného a není vyloučeno, že potřebný bude i výslech znalce Ing. V. P.

Teprve po doplnění dokazování nejméně v tomto rozsahu bude nezbytné, aby soud prvního stupně, jemuž je věc tímto rozhodnutím dovolacího soudu přikázána, znovu hodnotil důkazy ve smyslu kritérií § 2 odst. 6 tr. ř. a vyvodil odpovídající skutkové i právní závěry. Netřeba zvláště připomínat, že ukáže-li se potřeba provedení důkazů dalších, nezbytných ke zjištění skutkového stavu věci, aby o něm nebylo důvodných pochybností, bude na soudu prvního stupně, aby opatřil a provedl i tyto.

Zvláště pak dovolací soud připomíná, že v případě obhajoby obviněného stíhaného pro trestný čin podle § 147 tr. zák., že platby stanovené tímto ustanovením nemohl odvádět vzhledem ke své špatné finanční situaci vyvolané neúspěchem ve sledování podnikatelského záměru, bude třeba případné naplnění subjektivní stránky tohoto trestného činu dovozovat též z doby, po kterou nebyla zákonná povinnost sražené částky odvádět plněna, jakož i z případných dalších aktivit obviněného a z nich vyplývajících zákonných povinností. Pokud totiž podnikatel zjistí, že není schopen hradit náklady provozu podniku, mzdy svých zaměstnanců a odvody povinných plateb sražených z jejich mezd, musí přizpůsobit hospodaření podniku tak, aby mohl dostát též své povinnosti odvádět za zaměstnance daně a pojistné, případně takové podnikání ukončit, a nemůže obstát jeho tvrzení, že „naběhlé platby“ na konci měsíce musel použít k úhradě nejpodstatnějších nákladů potřebných k zachování provozu. Obecně totiž nelze dovozovat zájem státu na zachování chodu takových společností, u nichž delší dobu přichází v úvahu jejich zánik (srov. např. usnesení Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 628/07).

Pro úplnost nutno konstatovat, že je třeba se ztotožnit s názorem státního zástupce, že sama o sobě je nedůvodná námitka obviněného, že výplatní termíny a dny rozhodné pro povinné platby se neshodovaly s koncem měsíce, ke kterému znalec vyčíslil zůstatky v pokladně a na účtech. Odvedení plateb uvedených v § 147 tr. zák. s určitým zpožděním, např. ke konci měsíce na místo stanoveného termínu, by samo o sobě skutkovou podstatu trestného činu podle § 147 tr. zák. nenaplňovalo; existence uvedených zůstatků naopak svědčí o tom, že společnost nebyla zcela bez finančních prostředků a že dovolatel alespoň v určitém rozsahu povinné platby schopen odvádět byl.

Skutková zjištění v podobě vymezené v soudních rozhodnutích neumožňují učinit spolehlivý závěr, zda se obviněný dopustil trestného činu podle § 147 tr. zák. a v jakém rozsahu, popř. zda přichází v úvahu jiná shora naznačená právní kvalifikace jednání obviněného, a to trestný čin zvýhodňování věřitele podle § 256a tr. zák. Z těchto důvodů Nejvyšší soud shledal naplněn uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

Nejvyšší soud z podnětu dovolání obviněného proto napadené usnesení Městského soudu v Praze i jemu předcházející rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 zrušil. Zrušil také všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Obvodnímu soudu pro Prahu 1 přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl, přičemž při novém rozhodování je soud vázán právním názorem, který v tomto usnesení vyslovil Nejvyšší soud. Rozhodnutí soudů byla zrušena jen v důsledku dovolání podaného ve prospěch obviněného, takže v novém řízení nemůže dojít ke změně rozhodnutí v jeho neprospěch. Pro úplnost a na vysvětlenou dovolací soud poznamenává, že za změnu rozhodnutí v neprospěch obviněného je nutno považovat každou změnu v kterémkoli výroku, pokud zhoršuje jeho situaci a přímo se ho dotýká. Změna k horšímu se může projevit ve skutkových zjištěních, v právní kvalifikaci, v druhu a výměře trestu atp. Zákaz reformationis in peius však není možno chápat tak, že z podnětu odvolání podaného výlučně ve prospěch obviněného, nelze doplnit popis rozhodných skutkových zjištění ve výroku o vině v napadeném rozhodnutí o skutkové okolnosti charakterizující určité znaky skutkové podstaty trestného činu, jímž byl uznán vinným, a to o takové okolnosti, které dosud nebyly v tzv. skutkové větě výroku o vině dostatečně vyjádřeny, jsou však rozvedeny v odůvodnění napadeného rozhodnutí. Tedy jestliže použitá právní kvalifikace přichází v úvahu, avšak popis skutkových okolností, které ji odůvodňují, není dostatečně výstižný a přesný, nic nebrání v jeho doplnění a upřesnění tak, aby všechny zákonné znaky trestného činu, jímž byl uznán vinným,

popsaný skutek náležitě vyjadřoval. Takovéto doplnění rozhodných skutkových zjištění totiž samo o sobě nijak nezhoršuje postavení obviněného, pokud se tím nemění rozsah ani závažnost trestné činnosti, jejímž spácháním byl uznán vinným, nezpřísňuje právní kvalifikace ani uložení trestu (k tomu též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 1. 2006, sp. zn. 11 Tdo 1158/2005, publikováno pod č. 38/2006 Sb. rozh. tr.).

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Nemajetková újma, nutná obrana (exkluzivně pro předplatitele)
- Opatrovník (zmocněnec) poškozeného (exkluzivně pro předplatitele)
- Právní styk s cizinou (exkluzivně pro předplatitele)
- Podjatost soudce
- Poškozený (exkluzivně pro předplatitele)
- Odejmutí věci soudci
- Přerušení výkonu trestu odnětí svobody
- Účinné vyšetřování (exkluzivně pro předplatitele)
- Nesprávný úřední postup
- Adhezní řízení
- Poučení o přípustnosti dovolání v trestním řízení (exkluzivně pro předplatitele)